

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Pred deželnozborskimi volitvami. — Učiteljstvu prijazni — pred volitvami. — Zdaj je jasno. — Zmes. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati.

Pred deželnozborskimi volitvami.

III.

„Naprej!“ — to krepko je povsod vodilo,
po katerem mora vsak se zdaj ravnati,
odganjati če hoče revo, silo;
če mar mu je pošteno kaj veljati!

A. Praprotnik.

Dnevi neizogibnega boja, dnevi odločitve so tu. V teh dneh se bo pokazalo, je li naš narod res obsojen v srednjeveško sužnost, ali pa mu še kedaj zasije zarija boljše in srečnejše bodočnosti. Dne 12. in 19. t. m. se bo bila odločilna bitka med lučjo in temo, med napredkom in nazadnjaštvom. Najsvetejša dolžnost vsakega naprednega učitelja je, da pripomore s svojim vplivom in delovanjem luči in napredku do zmage! Zato le vsi do zadnjega moža na krov in delujmo z vsemi dovoljenimi sredstvi na to, da zmagajo priznani prijatelji napredka, nove šole in naprednega učiteljstva! Brezobzirno pa nastopimo proti priznanim klerikalcem, ki slepe naše ubogo ljudstvo ter pravijo, da je nova šola prokletstvo za ljudstvo, ki so proti povišanju učiteljskih plač, ki obljubujejo ljudstvu na shodih, da bodo delovali v deželnem zboru na to, da se zmanjša število šol; ki pišejo v klerikalne liste pamflete, kakoršnega je priobčil tržaški „Novi List“ pod naslovom: „Učiteljstvo — resen stan!“, ali pa, kakoršnega je spisal v „Slovenca“ klerikalni deželnozborski kandidat dr. J. Ev. Krek pod naslovom: „Pons asinorum“, itd.

Nastopimo resno in složno za može, koje poznamo, da so z nami in za nas! Ti možje, katerim oddajmo dne 12. t. m. svoje glasove in za katere skušajmo pridobiti vse zavedne, svobodno- in naprednomisleče volilce, so: 1.) Za sodna okraja Ljubljanska okolica in Vrhnika: **Franc Povše**,*) državni poslanec v Ljubljani. (Dr. Iv. Šusteršiča,**) ki je najstrastnejši nasprotnik nove šole in naprednega učiteljstva, ne voliti in ne priporočati!) — 2.) Za sodna okraja Kamnik in Brdo: **Feliks Staré**, veleposestnik na Kolovcu. — 3.) Za sodne okraje Kranj, Tržič in Škofja Loka: **Oton pl. Detela**,* dež. glavar v Ljubljani, in **Henrik baron Lazarini**, graščak v Smledniku. — 4.) Za sodna okraja Radovljica in Kranjska gora: **Ivan Čop**, posestnik v Mostah. — 5.) Za sodne okraje Postojina, Logatec, Senožeče, Lož, Ilirska Bistrica in Cerknica:

*) Z zvezdico zaznamovani kandidati pripadajo sicer klerikalni stranki, a so vendar pravični in naklonjeni tudi naprednemu učiteljstvu, zato jih sme vsakdo brez skrbi voliti in priporočati v izvolitev. Uredn.

**) Namesto dr. Šusteršiča bodo napredni volilci volili g. Gabrijele Jelovška, župana Vrhniskega. Uredn.

Franc Arko, posestnik v Postojini in **Matija Ambrožič**, posestnik v Novi Sušici. (Klerikalna kandidata sta neki analfabet tam od Nove vasi in že znani dr. J. Ev. Krek. Zoper izvolitev teh dveh je treba napeti vse sile. Torej, le na delo!) — 6.) Za sodna okraja Vipava in Idrija: **Ivan Božič**, posestnik in župan v Podragi. Za tega vrlega naprednega moža in prijatelja naprednega učiteljstva le vsi, pa prav vsi na krov! — 7.) Za sodne okraje Novomesto, Kostanjevica in Krško: **Ivan Globočnik**, posestnik na Dobravi in župan kostanjeviški. Klerikalni kandidat v teh okrajih je neki analfabet iz Jurkevasi, kandidat brez programa pa Ivan Lapajnc, ravnatelj meščanski šoli v Krškem. Čisto naravno je, da klerikalnega kandidata napreden volilec ne bo volil; naravno je pa tudi, da v današnjih napetih razmerah napreden mož tudi ne bo dal glasu kandidatu na svojo roko, ker ni najmanjšega upanja, da bi dobil vsaj častno manjšino, kamoli, da bi prodril, ker so njegovi kandidaturi vse stranke nasprotne. Namen g. Lapajnceta: zjediniti slovenski stranki — je plemenit, ali: „Trauben liest man nicht im Hagel!“ Če že g. L. ni hotel nobeni stranki prigrasiti svoje kandidature, bi se moral ozirati vsaj na našo učiteljsko organizacijo ter prositi podpore pri deželnem učiteljskem društvu oziroma pri „Zavezi“ ter razviti svoj program. Sicer mislimo, da bi kot poslanec ne nasprotoval težnjam naprednega učiteljstva, ali, kako neki bi mu bilo mogoče kaj doseči, ker bi ne imel v nobeni stranki zaslonbe! Mi bi gotovo tu navedenih kandidatov ne priporočali, če bi ne imeli zaupanja vanje. Če bi pa ta ali oni nasprotoval težnjam naprednega učiteljstva, bomo mi gotovo prvi, ki bomo z vso odločnostjo nastopili ne samo proti dotičniku, ampak tudi proti stranki, kateri bi dotičnik pripadal. V takem slučaju bi delali z vso vnemo za ustanovitev nove stranke, v kateri bi bilo združeno vse napredno učiteljstvo in njega prijatelji. Danes nam pa na tako stranko še ni treba misliti, ker imamo v pristaših narodno-napredne stranke prav dobre prijatelje, od katerih smo prepričani, da so z nami in za nas. Saj je vsem tem možem predobro znano, da edina protimoč nasproti klerikalni stranki je gmotno dobro podprto ljudsko učiteljstvo! To tudi klerikalci dobro vedó, zato se tako dosledno upirajo povišanju učiteljskih plač, pa ne samo pri nas, ampak po vseh deželah.

V 9. številki „Slovenske Zadruga“ se g. L. na vse mogoče načine priporoča volilecem ter pravi, da bi v deželnem zboru zagovarjal šolske, učiteljske in kmečke koristi. To piše na strani 70.; na 65. strani pa piše: „Kolikokrat dela

učitelj kmetu nadlego radi obiskovanja šole! Kandidat, ki misli na tak način „zagovarjati šolske in učiteljske koristi“, naj ostane raje doma! S takimi besedami se naš kmet, ki že itak ni preveč naklonjen šoli in učiteljstvu — za kar pa že klerikalci skrbе — kar naravnost hujška zoper učiteljstvo. To, kar smo pisali v zadnji številki, in pa to, kar pišemo danes, so uzroki, ki so nam potisnili v roko pero, da smo nastopili proti kandidaturi g. Iv. Lapajneti in najtopleje priporočamo kandidaturo g. Iv. Globočnika. Po volitvah, g. ravnatelj, bomo pa zopet prijatelji. — 8.) Za sodne okraje Trebnje, Žužemberk, Višnja gora, Mokronog, Litija in Radeče: **Janez Bukovec**, posestnik v Mrzliluži; **Franc Zupančič**, posestnik v Rakovniku in **Franc Koščak**,* posestnik in župan na Grosupljem. — 9.) Za sodne okraje Kočevje, Ribnica in Velike Lašiče: **Franc Višnikar**, c. kr. sodni svetovalec v Ribnici in **Primož Pakiž**,* posestnik v Zamostecu. G. Višnikar pozna kot bivši poročevalec o normalnošolskem zakladu izmed vseh bivših poslancev učiteljske težnje in potrebe najbolj. Kot poznavalec učiteljskih potreb in šolskih zakonov naše in drugih kronovin in kot pristaš narodno-napredne stranke je zelo vnet za to, da se povišajo naše kvinkvenije na 200 K, da se povišajo odstotki v statusu kranjskega učiteljstva v prvih dveh plačilnih razredih in zmanjšajo isti v zadnjih dveh plačilnih vrstah. G. V. je za to, da dobi učiteljstvo, katero nima prostega stanovanja, primerno stanarino in v krajih, kjer vlada draginja, pa še aktivitetne (lokalne) doklade itd. Stopimo vsi kot eden mož dne 12. t. m. za g. Višnikarja v volilno borbo! — 10.) Za sodna okraja Črnomelj in Metlika: **Franc Šetina**, učitelj in posestnik v Črnomlju. Gospod šolski vodja Šetina je naš tovariš, je naše gore list, je mož naše krvi: zato vsi do zadnjega zanj na delo! Čujemo, da so nekateri belokranjski tovariši preveč bojazljivi in preobzirni do klerikalcev. Čemu neki?! Gre se za načelo, gre se za novo šolo, gre se za interese učiteljskega stanu. To moramo imeti pred očmi. Boljša je prva zamera kot zadnja. Sicer pa značajnega moža tudi nasprotnik spoštuje in rešpektuje. Torej le vsi in z vsem pogumom na delo za našega vrlega tovariša g. Fr. Šetino. Belokranjski tovariši, volite ga vsi in pridobivajte volilcev zanj! Kaj hočete s starim Pfeiferjem! Njegova stara pesem je: zmanjšanje števila šol in poldnevni pouk. Ta ni naš mož; naš mož je g. Fr. Šetina; njega naj pošlje Belokrajina v Ljubljano! Torej le na delo, na neumorno delo, dokler je še čas!

To so torej kandidatje v kmetskih občinah. Kandidatje za mesta in trge so pa: Za Ljubljano: **Ivan Hribar** in **Peter Grasselli**; za dolenjska mesta: **dr. Ivan Tavčar**; za Kočevje-Ribnico: advokat **dr. vit. Schöppl**; za Škofjo-Loko-Kranj: **Ciril Pirc**; za Radovljico-Tržič-Kamnik: **dr. Andrej Ferjančič**; za Idrijo: **dr. Danilo Majaron**; za notranjsko mestno skupino še ni znan, a ga objavi pravočasno izvrševalni odbor narodno-napredne stranke. Za te može stopimo dne 12. oziroma 19. septembra t. l. pogumno na volišče ter zadajmo v okviru našem lepemu stanu dostojne agitacije in z glasovnicami v rokah smrtni udarec pogubonosnemu klerikalizmu. Vsi na delo, vsi na volišče in zmaga mora biti naša!

Še do Vas, častite kolegince, par besedi. Z moškimi tovariši tirjate po vsej pravici enakih pravic. Moški tovariši pa tirjamo od Vas tudi po vsej pravici enakih dolžnosti. Stopite torej v našo vrsto v volilno borbo. Beseda nežne in ple-

menite ženske mnogo izda. Stopite tudi Ve med narod. Poučujte ga, za kaj se gre; svetujte mu, koga naj zapiše na glasovnico, oziroma pomagajte mu pri tem delu ter ga poučite, da se ne bo dal premotiti od nasprotnikov naših in nove šole. Vsak pridobljen in oddan glas za zgoraj navedene kandidate bo pomenil korak naprej na potu poštene zmage in poštene stvari. Pogumno torej v boj za svobodo in vsestranski napredek naroda! — Bog in narod!

IV.

„Slovenec“ že nekaj časa sem udarja na svojo razglašeno harfo ter ji izvablja sirenske glasove, s katerimi hoče privabiti slovensko učiteljstvo v svoj tabor. Dobro ve, da ne gre njegovo žito tako v klasje, kakor so pričakovali sejalec tega žita. On tudi dobro ve, da mu je jako velika ovira v tem njegovem poslu zavedno učiteljstvo po deželi, in da, dokler tega ne zvabi v svoj tabor, je ves njegov trud „bob v steno“.

V 188. številki objavil je „Slovenec“ ponatis iz „Slovenskega Učitelja“ — pač bi bilo vsejedno, ko bi ga „Slov. Učitelj“ ponatisnil, ker je bil ta spis skovan v uredništvu „Slovenca“ — ker žival se spozna po dlaki — po firmi „Volitve in učiteljstvo“. Spisek nosi znak „Slovenčevih“ fraz, in duševni njegov oče ni mogel prikriti svojih zvez z njim. Pisec trdi v tem spisu, da je učiteljstvo načelno ločeno — joj, joj, Slomškarji — pa načela!! — da je velik del učiteljstva v srecu gotovo (!?) i na strani katoliško-narodne stranke — jemenesta! slava Röntgenu — da se je antipatija do katoliško-narodne stranke učiteljstvu usilila (s pomočjo nürnberškega lija), da se je liberalno časopisje laskalo učiteljstvu itd. itd.

Dalje čeka pisec tega članka, da stremi slovensko učiteljstvo po ločitvi cerkve od šole (cerkev je identična po „Slovencu“ veri), a dostavlja modro, da je slovensko učiteljstvo precej retiriralo pri tej zadevi, in da „zahtevamo sedaj le od — cerkve nezavisno šolo“, to je, da se v šoli ne podere to, kar se v cerkvi sezida. In koncem zahteva pisec, da ugoditi i njegova stranka, da bodi „učiteljstvo gmotno trdno in izobraženo“. „Tako učiteljstvo bode ponosno na svoj stan; in ne bode sledilo liberalnim frazam o svobodni šoli in ne bode verjelo njihovim obljubam, s katerimi priklepajo revno učiteljstvo nase, da je izkoriščajo v svoje politične namene.

Kolikor besedij, toliko fraz ali pa — lažij. „Slovenčevi“ uredniki morajo pač imeti jako kratek spomin, ako menijo, da privabijo s takimi frazami v svoj tabor slovensko učiteljstvo — onih par „pajacev“, ki jih že imajo pod svojim okriljem, jim prav iz srea privoščimo, ker pregovor pravi: Povej mi, s kom občuješ, in povem ti, kdo si. — Takih ljudi, ki mečejo vsak trenotek edino-le polena pod naše noge, takih ljudi pač ne moremo smatrati pravimi prijatelji. „Slovenec“ pač javno priznava, da je večji del slovenskega učiteljstva na strani liberalne stranke, in to mu tudi z zadoščenjem potrdimo. Prijatelji, povejte nam le, ali se bode mogel značajan učitelj, ki ima nalogo vzgajati značaje, odkritosrčne ljudi, pajdašiti s takimi korifejami, kakor so vaši velmožje, ki ste jih vzdignili na svoj ščit, oziroma katere ste morali vzdigniti. Ne mislite, da značajno slovensko učiteljstvo pozabi čez noč vse one psovke, ki jih je nagromadil v svojih predalih „Domo-ljub“ ali pa „Slovenec“, na rovaš vsemu slovenskemu učiteljstvu. Ne, in stokrat ne! Ali pa misli mogoče prijatelj „Slovenec“, da se bode slovensko učiteljstvo klanjalo brez-pogojno onemu istemu diktatorju, ki je na osodnem shodu —

Stein-Kamnik — dne 19. avgusta 1900. pital slovensko narodno učiteljstvo — toraj ravno čez leto dnij nas pa „Slovenec“ vabi v svoj tabor — z „najhujšimi kričači, ki čez tretjo ali četrto šolo niso mogli naprej, s tistimi, ki se prištevajo radi svojih sijajnih neuspelih na gimnaziji k ‚inteligenciji‘“. In slovensko učiteljstvo ne bode tudi nikdar slepo zažigalo kadila takim značajem, ki morajo sedeti v državnem zboru kakor egiptovske mumije — à la Šušteršič, Žitnik, Vencajz. Odstranite najprej take može, take dvomljive značaje, potem šele skušajte apelovati na slovensko narodno učiteljstvo. Dokler se pa tako slepo pokorite takim političnim mrtvecem, je pa vsak apel zastoj, vsako zблиžanje nemogoče.

Antipatija do „katoliško- (rekte klerikalno) narodne stranke“ se nam pa ni nikakor usilila, ker upamo, da nas smatrate vendar za tako razsodne, da vemo soditi črno od belega. Ne mislite, da imate pred seboj ono slepo maso analfabetov, s katero se tako radi bahate pred svetom, ki ne pozna slovenskih razmer, duhovniškega terorizma, da stoji slovenski narod v ogromni masi za vami. To antipatijo ste nam sami usilili in ni nam treba hoditi niti čez mejo kranjske dežele, in da se je slovensko učiteljstvo tako hitro in v tako ogromnem številu odvrnilo od vas, krivda je pač na vaši strani.

Ni naša naloga, da bi pogrevali zopet vse one neslanosti, ki jih je obelodanil „Domoljub“ ali pa „Slovenec“ v svojih številkah proti slovenskemu narodnemu učiteljstvu, in ko so jih posneli izvanjkranski klerikalni listi, à la „Gorica“, „Primorski List“, „Slovenski Gospodar“ in „Novi List“, ne, temveč pribiti hočemo le dejstvo, da vaša stranka sploh nima in ni imela še nikdar sreča za ljudsko učiteljstvo sploh, in to že iz principa ne, ker dobro veste, da vaša slava in vaša vladohlepnost mine z onim trenutkom, ko bode ljudsko učiteljstvo gmotno in duševno na oni stopinji, na katero se želi povspeti in za katero stremi že dolgih trideset let. Zakaj niste že takrat odprli vse zapornice svoje dobrohotnosti napram slovenskemu ljudskemu učiteljstvu, ko je še ječalo v sponah konkordatske šole? Zakaj niste takrat osvobodili, vi odkritosrečni učiteljski prijatelji, slovenskega učitelja vseh skrbij, in zakaj niste odvezali svojih napolnjenih mošničkov ter dali ljudskemu učiteljstvu plačo, da bi mu ne bilo treba prepevati po onih lukulnih obedih, kakor je moral dobropoljski Kavčnikov Andrej?

Smešna pa je opazka „Slovenčevega“ pisca, da je govoril ta ali oni klerikalec v prid šolstva ali učiteljstva. Kdaj li neki? Mogoče takrat, ko se je šlo za poldnevni pouk ali za jednorazrednice? Ali pa mogoče sedaj, ko se je šlo za meščansko šolo v Postojini? Pač, tedaj ste se ogreli v dež. zboru za to šolo, ker ste se morali pod pritiskom javnosti in bližajočih se deželnozborskih volitev — no, kako je bilo v finančnem odseku, o tem molči javnost. Saj se poznamo, prijatelji!

Istotako smešna je pa tudi trditev „Slovenčevega“ pisca, da je retiriralo slovensko učiteljstvo pri „framasonski zahtevi“ „ločitve cerkve od šole“. Dozdeva se nam, da so pisčevi možgani vsled letošnje tropične vročine precej retirirali v njegovej „možgarni“ in upajmo, če nam Stvarnik pošlje še drugo poletje kako pasjo vročino, pride ta moč slednjič še do tega spoznanja, da bode znal, da slovensko učiteljstvo vé ločiti cerkev in vere, in da stoji slovensko učiteljstvo še vedno na istem programu, kakor je stalo od nekdanj in da ni retiriralo niti za mišjo dlako ne.

Program liberalne stranke — v takem pomenu kakor si ga smatramo mi, ne kakor ga tolmačijo liguorijanski učenci — je pa identičen našemu programu. Kdor nasprotuje temu, nasprotuje nam. In upamo, da se sedaj razumemo.

Višek smešnosti je pa dosegel „Slovenčev“ pisec s trditvijo, da hočejo klerikalci učiteljstvo gmotno trdno in izobraženo.

Sleparji! Oglejmo si jih v istini! Dežela Tirolska in Predarlška sta znani, da imata deželni zastopstvi, ki sta po ogromni večini klerikalni. V teh deželah ima klerikalizem svojo domeno. In učiteljski prijatelji okrog „Slovenca“, obelodanite že edenkrat le suhe številke učiteljskih plač, ki jih dobiva tamošnje učiteljstvo iz klerikalnih rok. Potem vas bomo sodili. In trditi vendar ne morete, da tam službujejo izključno rudečkarji; prav pohlevne ovčice so vam, njih največje veselje je, ako zamorejo pobirati samo drobtinice od miz, ki se nahajajo po „revnih tirolskih župniščih“.

In če ste v istini tako navdušeni pristaši zboljšanja gmotnega stanja učiteljstva, naročite svojemu generalissimu, da pritisne — vsaj ima toliko moč kot prvi krščanski boritelj, drugače naj se gre pa v Rim pritožiti, če ga ne bodeta slušala — na dr. Kathreina in fabrikanta Rhomberga, da delujeta pri svoji stranki na to, da se dá tirolskemu in predarlškemu učiteljstvu take plače, da bode gmotno trdno. Dokler pa tega ne storite, ste pa le navadni, pa prav navadni frazerji, ki vam nihče ne verjame . . .

Bodoči dnevi bodo potekali na Kranjskem v znamenju boja . . . Človek, ki ima sploh kaka trdna načela, ne more ostati indiferenten, ampak se mora pridružiti narodno-napredni stranki. Tudi učiteljstvo bode v boju, in bode stalovsled svojih načel v **ogromni večini v vrstah nar.-napredne stranke**, le peščica vstraja v vrstah klerikalno-rimске stranke, ki zastopa res klerikalno-internacionalna, žlinderska in tihotapska načela. In slovensko značajno učiteljstvo — čeravno gmotno revno — je ponosno na svoj stan in ne bode sledilo klerikalnim frazam o naklonjenosti učiteljstvu in ne bode verjelo njihovim obljubam, s katerimi hočejo priklepiti revno učiteljstvo nase, da je izkoriščajo v svoje politične svrhe.

V.

Letos se bode tudi v deželni zbor tako volilo, kakor lani v državni zbor. Skoro vsi davkoplačevalci imajo volilno pravico, in voli se doma, pri domačem županstvu, katero sestavi imenik volilcev, katerega pošlje na glavarstvo, da to sestavi legitimacije, t. j. pooblastila, da se sme voliti, in glasovnico, to je listek, s katerim se voli.

Vsakemu volileu se morata legitimacija in glasovnica dostaviti na stanovanje. Če bi kdo najpozneje 24 ur pred dnevom volitve ne dobil legitimacije, naj gre sam ponjo h glavarstvu. Legitimacija, na kateri je zapisano ime volilca, kraj, dan in ura volitve, se mora pri volitvi pokazati. Kdor nima legitimacije, tega komisija lahko izključi.

Glasovnica mora imeti pečat okrajnega glavarstva. Samo od glavarstva izdana glasovnica je veljavna. Če kdo glasovnice ni dobil, ali če se mu je izgubila ali pokvarila, naj se za drugo oglasi pri glavarstvu ali na dan volitve pri volilnem komisarju.

Agitatorji naj skrbno pazijo, da dobi vsak volilec legitimacije in glasovnico in da je ne dá iz rok.

Zadnja dva dneva pred volitvijo naj zaupniki in agitatorji obiščejo volilce in naj jim popišejo glasovnice z imenom naših kandidatov. Zapiše naj se kandidatovo ime, njegov stan in njegovo bivališče, zakaj vsled pomanjkljivosti ali pomote postane glasovnica lahko neveljavna. Tudi je neposredno pred volitvijo še enkrat pregledati vse glasovnice ter zabičiti volileem, naj prinesejo na volišče legitimacijo in glasovnico, in naj legitimacijo tudi po volitvi skrbno hranijo, ker je mogoče, da pride do ožje volitve, pri kateri se legitimacija zopet rabi.

Na legitimaciji je naznanjen dan, kraj in ura volitve. Volitev se vrši tajno po listkih, vodi jo pa volilna komisija v navzočnosti volilnega komisarja. Volilni komisar je lahko vsakdo, kogar imenuje za to okrajno glavarstvo. Volilna komisija se sestavi tako, da imenuje občinski odbor tri člane, volilni komisar pa tri, ti skupaj pa volijo sedmega člana. Vsi člani volilne komisije morajo biti volilei. Volilna komisija vodi volitev in odločuje z večino glasov o dopustitvi glasovanja in veljavnosti oddanih glasov. Zoper odločitev komisije ni pritožbe. Ako se ob pričetku volilne ure ne zglašijo zadosti volilcev, da se konstituira volilna komisija, potem prevzame komisar sam vse pravice in ves delokrog volilne komisije.

Volilni komisar mora skrbeti za mir in red ter ne sme dopustiti, da bi volilna komisija prekoračila svoj delokrog. Od trenutka, ko je določen začetek, ne sme volilni komisar dopustiti, da bi kdo v volilnem prostoru volilee nagovarjal.

Na dan volitve je potrebno, da se volileci stranke zberó še pred določeno uro na volišču, in sicer zategadelj, da pridejo tudi somišljeniki v volilno komisijo. Tu naj pazijo, kateri volileci se volitve še niso udeležili. Ti se potem še lahko poiščejo in pripeljejo na volišče. V komisiji pa tudi lahko pazijo, da kdo ne voli na tujo legitimacijo. Pri zadnjih volitvah so nekateri v mnogih krajih pobrali volileem legitimacije in so potem poslali s to legitimacijo volit kacega drugega nevolilca.

Agitacija med volitvijo izda jako mnogo, vendar se je strogo držati postavnih mej.

Ko je volitev končana, naj bodo zaupniki navzoči pri razglasilu razmerja glasov.

Ako noben kandidat ni dobil nadpolovične večine glasov, potem pride do ožje volitve.

Pri ožji volitvi so veljavni samo tisti glasovi, ki so oddani za jedno tistih dveh oseb, ki sta prišli v ožjo volitev. Vsaka glasovnica, ki se glasi na kako drugo ime, je neveljavna, in je dotični glas izgubljen.

Tudi pri ožji volitvi se morajo volileci izkazati z legitimacijo, in je torej neizogibno potrebno, da vsak volilec svojo legitimacijo dobro shrani. Glasovnice se za ožjo volitev ne dostavijo volileem na dom, ampak se dobé pri volilnem komisarju.

Samo ob sebi se umeje, da se smejo ožje volitve udeležiti tudi taki volileci, ki se prve volitve niso udeležili. Pri ožji volitvi je seveda s podvojeno silo delati, da pridejo naši somišljeniki polnoštevilno na volišče, in da se pridobi kar mogoče novih volilcev.

Priporočamo vsem somišljenikom, naj pri predstoječih volitvah delujejo z vsemi močmi in z vsem svojim vplivom, da pridejo naši volileci polnoštevilno na volišče in glasujejo za naše kandidate. Zlasti naj opozarjajo

kmetsko ljudstvo, da je volitev tajna, in da nihče ne izve, kako je kdo volil, in da se torej ni bati nikakega maščevanja.

V svrhu uspešne agitacije je potrebno, da se somišljeniki takoj v vsaki občini organizujejo ter si razdele delo, pa tudi skrbe, da se delo izvrši, da se nič ne zamudi.

Storimo vsak svojo dolžnost, spravimo tudi zadnjega moža na volišče in zmaga bo naša!

Učiteljstvu prijazni — pred volitvami.

Kadar se nam klerikalni listi laskajo in nas vabijo v svoj tabor, zdi se nam prav tako, kakor je lisica vabila na drevesu sedečega petelina, naj pride doli, da si ga ogleda bližje in se pobrati ž njim, recte, da se pogosti ž njim. Klerikalci so ravno tako prekanjene lisice. Ob vsaki mogoči in nemogoči priliki spuščajo jezo nad napredno učiteljstvo in novo šolo. Celodnevne novice, v katerih se popisuje kakšen samomor, tatvina ali kako drugo hudodelstvo, na koncu zabelijo: to je sad svobodne šole, tega so krivi liberalni učitelji itd. Prepogosto smo brali tudi že dolge članke z raznimi „lepimi“ naslovi proti učiteljstvu in šoli, in vendar se nam sedaj pri volitvah hočejo približati ter nas upreči za zmago njih požlindranih kandidatov. A vse zaman, klerikalni krščanski socijanci ali krščansko socijalni klerikalci, mi vas ne zabimo, tudi v volilnih stiskah nam deluje še spomin na vaše napade, in če vidimo na mizi klerikalni časopis in v njem članek s skrivnostno lepim naslovom na nas, obnovi se nam predstava vseh vaših mahinacij in natoleevanj proti nam.

Kadar nas in napredno šolo obdelujete prav po rovtarskih notah v „Slovencu“, se nam ne zdi še ravno največje zlo med vašimi hudobnimi nakanami, ker vemo, da „Slovenca“ ne bere tista naša tako „razsodna“ masa, temveč bere se le po župniščih in v par drugih obskurnih hišah. Bolj hudobno pa je, kadar v „Domoljub“ pišete, kateri pride v roke ljudem, ki ne razločijo črno od belega, lažljivo od resničnega. Leto 1899 je bilo za napade na šolo in učiteljstvo pri vas posebno plodonosno. Samo iz „Domoljuba“, katerega 2 številki sta mi pri rokah, citiram nekaj nam prijaznih odstavkov. „Domoljub“ štev. 16: „Navadno se okoli kakega učitelja zberó najslabši (!) ljudje cele fare, on jih vodi potem v boju proti duhovščini, naroča jim brezverske časopise in pijančuje (!) ž njimi“. „Domoljub“ štev. 19 piše pod naslovom: Slovenski učitelji odločite se: (Po duhovnih vajah.) Začeli so se maščevati (? kje) liberalni učitelji nad svojimi vernimi (?!) tovariši, primerno svojemu surovemu (!) značaju . . . Kaj takega so delali pogani le za časa preganjanja kristjanov, kar danes delajo naši ljudski učitelji. Pa so pokazali tudi svojo pogansko (!) oliko. Krščanski stariši, ki ste po postavi prisiljeni (!) izročati svojo mladino učiteljem, kaj pravite vi k taki organizaciji učiteljev? (Poprej opisuje prav zlobno zavito našo „Zavezo“.) Torej ne več po katoliški veri, ampak „na drug način“ bodo sedaj učitelji vzgajali mladino. Ta drug način nam je znan: očitno brezverstvo, sramotenje cerkve in prosta ljubezen. Kaj porečete vi na to, katoliški stariši, zato brezverski učitelj ne vpraša. Naš državni zakon je že itak čuden (!!!), ker trga (!) otroke starišem iz hiše in ne vprašuje po istiniti potrebi (kakšni?) in po volji starišev.“ Konec je tako zakuhan: „Vi morate poznati šole iz dveh vzrokov: 1. ker morate (!) svoje otroke pošiljati v šolo in 2. ker jo morate plačevati. Vi morate tudi vedeti, da so učitelji pri „Zavezi“ zahtevali plačo, kakor jo

imajo uradniki v XI., X. in IX. plač. razredu. V IX. razredu na primer so plače 1400, 1500 in 1600 gld. in še 200 gld. (v večjih mestih 250 gld.) aktivitetne doklade na leto. (Kaplan ima 300 gld. kongrue!) (Hudobnost!) S to zahtevo pridejo gotovo pred deželni zbor.“

Vse to se bere v „Domoljubu“ in sicer bero to v kmečkih hišah naši učenci na glas, drugi analfabeti pa strmé zijajo in poslušajo okrog peči sedeč in se zraven prekrizavajo, ko slišijo, kakšno brezverstvo širijo in kakšne plače zahtevajo učitelji. Ti članki so pisani tako, da bi mogel na več mestih poseči drž. pravdnik vmes. N. pr. Državni zakon je čuden (pod to besedo razume vsak analfabet, da je krivičen) ker trga otroke starišem. To je prava hlastajoča lumparija. Podobno gradivo dobiš še v 15. in 20. številki istega letnika. Naštejemo lahko še številno mnogo takih člankov, ki sramote učiteljstvo in sicer v vseh klerikalnih listih. Dragi stanovski tovariši! Ker je „Slovenec“ priobčil v kratkem par člankov, ki vabijo učitelje v njegov tabor, izprevidiš lahko, kakšno hinavščino uganjajo proti nam. Mar misli klerikalna gospoda, da bomo sedaj s par publicami o ljubezni do nas pri volitvah bili sebe po zobeh in delali za klerikalne kandidate. Ste v zmoti! Tovariši, vsi brez izjeme okušate bridek sad učiteljevanja v sedanjih razmerah. Vsi imamo iste težave, iste težnje, isto prepričanje. Dolžnost naša je tedaj do zadnjega moža, da dela najintenzivnejše za kandidate, kateri so nam in našim težnjam prijazni, katerih zaman iščemo v klerikalnih vrstah. Ne bojimo se klerikalnega kamenja, to nas še ne bode ubilo. Vsakdo naj stopi v volilno borbo. Ne bojimo se plehastega grmenja! Če klerikaleci dobe večino, za katero se jim ravno gre, dobimo učitelji v dež. zboru — neozdravljiv udarec. Zato vsi v boj! Vpogled nazaj v to borbo nas bode krepil in srčil v bodočnosti, da ostanemo zvesti napredku in svobodi. K. N.

Zdaj je jasno!

Volilni oklic kat.-narodne stranke ima tudi odstavek o nas učiteljih, ki je pa tako prikrojen, da zeva iz njega vsa hinavščina, s katero se je ta stranka do sedaj dobrikala našemu stanu. Očita nam, da smo liberalci, da smo hlapeci liberalnih mogotcev i. t. d. Pozivlje nas tudi, naj delamo v šoli na podlagi tiste sv. vere, po kateri so otroci doma izrejeni i. t. d. Konča se pa ta odstavek, ki pravzaprav ni drugega kakor „same besede“, tako-le: „In hvaležni narod Vas bo spremljal pri Vašem delu!“ — Glejte, glejte, kako bo — fletno! Mi pa do sedaj skušamo vsak dan in občutimo po vseh svojih udih, da bi se glasil ta konec pravilnejše in resničnejše tako-le: „In hvaležni narod Vas bo za Vaše dobrote pod vodstvom klerikaleev — bičal s škorpjoni!“ —

Stokrat smo že izjavili, da smo delovali in tudi hočemo delovati po naukih naše sv. vere! Stokrat smo že prosili, da naj se tisti učitelj, ki bi deloval proti sv. veri, brez usmiljenja ovadi pristojni gosposki, da ga strogo kaznuje! ... Pa vse nič ne pomaga; oni nas vendarle sumničijo in sumničijo! Kajne, gospodje, nekaj bo že — obtičalo — semper aliquid haeret!!! —

Za tem posvetnim volilnim oklicem se je pa oglašil še prevzvišeni gosdod knezoškof. No — ta je odkritosrnejši. On je Gorenjec, kakoršni so bili kedaj. Ta naravnost pove, da je očitien grešnik tisti, ki se drži „Učit. Tovariša“. Tega se pa drže vsi tisti učitelji, ki store svojo

dolžnost in se zavedajo, da so koristni člani človeške družbe in da torej smejo od te zahtevati, da jih upošteva. Obrekovalci, sleparji, tatovi, nečistniki in vsi drugi še bolj „grozni“ grešniki so dobri ljudje, da le pred klerikalci lepo pod klop zlezejo ali podomače rečeno, da le s klerikalci drže. A bodi pošten, delaven, požrtvovalen, čist in tudi veren učitelj i. t. d. **to je vse nič**, če se držiš „Učit. Tovariša“!!! —

Tako torej! To je enkrat vsaj jasna beseda! Zdaj je gosp. knezoškof na vsa usta povedal **to**, kar že vsaj 15 let uče bodoče duhovnike v semenišču, ko jim zabičujejo: „**z učitelji imejte malo opraviti!**“ Takó zistematično torej netijo razpor med dvema stanovoma, ki sta prva poklicana narodu pripravljati boljšo bodočnost! Na drugi strani pa neprestano ustmeno in pismeno, na glas in na tihem črnijo nas učitelje in lažejo občinstvu, da mi delamo zoper vero, da mi hujskamo zoper duhovnike, da mi delamo zgago i. t. d. i. t. d. To so lepi možje! Kaj so to prijatelji naroda?? ? Hvala lepa za take prijatelje!!! —

Sicer pa danes ne bomo razpravljali, kako škodljiv, kako poniževalen je tak nauk o sovraštvu za čatitljiv duhovski stan. Mi za danes le rečemo: Če je tako, pa naj bo tako! Mi se ne bojimo bodočnosti. Če izpolnujemo svoje dolžnosti in dajemo cesarju, kar je cesarjevega, Bogu pa, kar je božjega, tedaj nam ne more nihče do živega, tudi gosp. knezoškof z vso svojo vojsko ne. Učitelji se bomo v tej nam vsiljenej borbi le še bolj vsestransko učvrstili, postali bomo odločnejši možje. To bo tudi našemu narodu v korist, zakaj možje bodo tudi možje izrejevali! Če lemenatarje uče: „Z učitelji imejte malo opraviti!“, tedaj pa tudi mi odločno svarimo svoje tovariše: S slabimi duhovniki imejte malo opraviti! Amen!!!

Zmes.

XXX.

G. urednik! V časnikarski dobi kislih kumar sem se skoraj bal, da mi nedostaje gradiva za moje rešeto. Ali glej ga čuka! Klerikalni listi maše svoje predale prav marljivo z blatenjem, sumničanjem in obrekovanjem slovenskega naprednega učiteljstva, v zadnjem času posebno na Goriškem.

„Gorica“, pravše „Norica“ zaganja se po znanem receptu v goriško napredno učiteljstvo, prinašajoč dolge članke iz „učiteljskih krogov“. Saprilot! Kdor ne pozna tamošnjih razmer, bi mislil, da je že vse učiteljstvo preparirano za nameravano Slomškovo podružnico, kjer bodo klerikalni podrepniki, figuranti in slamorezniki, dr. Pepe pa jih bode vodil na vrvi klerikalne odvisnosti, kakor se to vrši pri društvu učiteljic. Seve lahko Slomškarje seštejemo na prstih ene roke, in jih še nekaj ostane. Vsi dopisi „Norice“ in „Prismojenca“ prihajajo iz znane „kovačnice“.

Reklo bi se zamorca prati, ako bi hoteli reagovati na omenjene neslanosti, zlobna podtikanja in klerikalno zbesnelost. Primeren odgovor jim je dala že večkrat neustrašna in zaslužna „Soča“. Neumevno mi je le to, kako so zamogli tovariši, zborujoči v Ajdovščini, obsojati tudi učiteljske dopise v „Soči“. Ali res mislite, da bode zlobne dopisnike klerikalnih listov z glace-rokavicami ugnali v kozji rog? Nemški pregovor pravi: „Auf einen groben Klotz, gehört ein grober Keil“. Kakor ti meni, tako jaz tebi; to je pravo geslo za politične nasprotnike.

Za vzgled, kam pelje klerikalna podivjanost, vzemite slučaj iz shoda „Katol. politič. društva“ v Bovcu, kjer je fanatizovan in novopečen klerikalec J. Mihelič sunil nekega učitelja s tako silo pod rebra, da je omedlel. Seve mu ni izostala zaslužena plača v podobi osemdnevnega zapora. Drugi klerikalni možak, A. Šuler, pa se je izjavil, da otepe, če treba, on sam: kar petdeset učiteljev! — Nauk iz omenjenih dejstev je lahek, primerno nastopanje učiteljstva v svojo obrambo pa prepustimo prizadetim tovarišem, vendar ne pozabite na rek: zob za zob.

Časi so kritični. Dne 25. avgusta so se začele duhovne vaje za slov. učitelje na Sv. Gori. Da so bile vaje bolj imenitne, je prišel na letovišče iz Ljubljane špiritual dr. Fr. Ušeničnik. Ali dr. Pepe ne „paše“? Gospica učiteljica Holzinger je pa vabila slov. učiteljice, naj se oglašijo pri njej. Bodemo videli, ali bodo duhovne vaje kaj pospešile ustanovitev Slomškove podružnice.

Za organista bode najbrž fungiral prvi goriški pevodja Mrcina, ki je zdaj sourednik Gorice ter dobi plačo gotovo od vrste, sicer bi ne bile „mrcinjande“ tako dolge, vodene in konfuzne. Dober tek!*)

Ker se mi goriških klerikalcev gabi, preidem rajši na Kranjsko, kjer me zlasti zanimajo zasebne dekliske šole v Ljubljani. Uršulinke poučujejo v zveličavni „švabščini“ ter pomagajo Wolfu graditi nemški most do Adrije. Kaj hočete? Saj so tudi v nekdanji katoliški šoli do leta 1869 poučevali povsod le v nemščini. Taka je klerikalna narodnost!

V Lichtenturnovem zavodu pa so letos sestre zarubile dve deklici, kateri bi bili morali po sklepu šolskega leta zovod zapustiti. Vzrok je bil ta, ker neki siromašni oče ni poravnal vsega dolga. Šele na posredovanje policije so sestre izpustile zarubljeni deklici iz zavoda. Krščanska ljubezen, kje si?

V 164 št. „Slovenca“ se je neki ljubljanski pedagog spravil na tovariša K. Kvedra radi njegovega spisa o Tolstoju v zadnjem „Popotniku“ v članku „Sammelsurium ali Tolstoj na ljubljanski dekliski šoli“. Iz dotične razprave so iztrgani posamezni stavki prav po klerikalni maniji in zmešani v čudno kolobocijo. Odstavku o vojaštvu pristavlja: „Hm! Tudi mi — še predno je Tolstoj iznašel to teorijo in nam jo je priporočil pedagog Kveder — tudi mi smo že od nekdanj gojili skromno mnenje, da je najboljša, če dekleta, iz šole grede, ignorirajo vojaštvo... A vendar javno vprašujemo vis. c. kr. dež. vlado: Ali je dopustno, da se ta nauk v tej obliki javno pridiguje po napisu z dekliske šole“. Lej ga špiceljna! Kadar ne pomaga fanatično napadanje, pa kličejo policijo ali vlado na pomoč. Konec pa se glasi tako-le: „Ubogi rdečelični deklič! Po Rousseauu vam priporočajo liberalni „pedagogi“ tatvino in prešestvo, po Tolstem pa verski in drž. anarhizem. Mi vam ne moremo pomagati. Kadar se vam to vse v brihtni glavici zmeša, nastal bo notri pravi pravecati „sammelsurium“. Ali ni to duhovito?

Meseca julija je bilo zborovanje nižjeavstrijskega učiteljstva v Klosterneuburgu. Učitelj Knopf je govoril o prega-

*) Klerikalni kolega ima na str. 223. dopis „Z Goriškega“, ki bruha žveplo in ogenj na napredne učitelje. Za zabavo naj omenimo nekaj ocvirkov: „Kdor hoče zvedeti in spoznati, kake **pobaline** (klerikalna finesa, kaj?) ima goriško „napredno“ učiteljstvo med seboj, naj dobi kje „Učit. Tov.“ št. 18.“... „Na popolnoma pobalinski način, kakor delajo najbolj surovi in podivjani ljudje, napada v onem dopisu itd.“... „Ti naši neotesani širitelji sovraštva in prepira bi le hoteli, da je ves svet tako hudoben, kakor so oni; vest jim ne da mirú, zato rogovilijo in udrihajo okoli sebe, kakor **znoreli**.“ Temu dopisunčku z okajenimi možgani velja rek: Si ta-cuisses, philosophus mansisses!

njanju učiteljev, kar je dalo povod, da se je oglašil tudi nadučitelj Wedra, ki je visokočisljan, zmeren mož in vodja pasijonskih iger. Ko je omenil, kako ga je razkačilo poročilo o dogodkih v deželnem zboru, kjer se je trdilo, da so učitelji sovražniki kmeta in obrtnika, je nadaljeval doslavno: „Ich, als Gemässigter, als Clerikaler, der überall verschrien ist als Leiter der Passionsspiele, sage, so kann es nicht weitergehen. Was hat der Bauer dem Lehrer alles zu verdanken: Er organisirt ihm die Feuerwehr, gründet Raiffeisencassen, ist die Seele des landwirtschaftlichen Casinos, der Gemeinde; die Bauern wissen, was wir leisten müssen, und nun getrauen sich die Herren zu sagen, dass wir Feinde der Bauern sind! (Kriči:) Nun hol' das Ganze der Teufel!“ (Gromovito ploskanje).

No, pri nas na Kranjskem začela se je volilna borba za deželnozborske volitve. Katoliško-narodna stranka vabi tudi nas učitelje na delo. Le poslušajte: „Tudi do Tebe se obrnemo, narodno učiteljstvo! Velika večina Vas, žalibog (da bi vas vrag pohrustal), stoji v taboru liberalizma, a prišel bode čas, ko bode te svojo zmoto spoznali. Katoliško-narodna stranka je **boljša** prijateljica šole in učiteljskega stanu, nego vsaka druga stranka. (Kdo ne počí od smeha??) Mi hočemo izobraženega in tudi gmotno neodvisnega učitelja (bravo! vzamemo na znanje), stoječega na višini svoje vzvišene naloge.“ — „Za „svobodo“, pravite, se bijete; a pri tem ste revni sužnji liberalnih mogoteev. Rešite se te sužnosti, dokler je še čas — in zasijala Vam bode luč resnične svobode in **hvaležni narod** Vas bode spremljal pri Vašem delu!“ — Jaz pa dostavim, tako prijadrano srečno pod ožlindrani klerikalni jarem.

V krških kmetskih občinah kandiduje na svojo pest g. ravnatelj Lapajne kot angelj miru in sprave, stoječ nad strankami. Misel je lepa, a ne praktična, zakaj kdor hoče na dveh stolih sedeti, se vsede na tla!

Rešetar I.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo je zborovalo 18. dne mes. julija v Št. Andražu. Zavedajoč se svojih stanovskih dolžnostij, sešlo se je skoraj vse učiteljstvo Šaleške doline na prijaznem hribčku. Dnevni red pričel se je s hospitiranjem v nižji skupini. Gospica Tajnikova podala nam je izborno učno sliko v nazornem nauku. Gospod Miloš Levstik poučeval pa je iz naše domače zgodovine. Vzorna disciplina, glasni, točni odgovori in zanimanje med učenci za stvar zaslužijo posebnega priznanja. Koncem učnih slik zapeli so otroci nekaj pesmic. Molče priznavajoč zasluge gosp. Tajnikove in g. Levstika glede pouka, je sedaj vsakdo iznenaden poslušal prekrasno triglasno petje.

Po hospitaciji otvori se o njej debata, koncem katere se društvo g. tovarišema zahvali za poučljivo podavanje.

Druga točka na dnevnem redu bilo je zborovanje. Gosp. predsednik izraža v svojem pozdravu radost radi obilne udeležbe in sožalje radi izgube milega nam tovariša R. K o k o t a, kojega je kruta smrt pobrala iz naše sredine. Potem prebere društvu vposlane dopise.

Blagajnik, gospod Ivan Smolnikar, poda svoje poročilo, katero se odobri.

Sprejeta sta predloga gosp. Koropca, naj se sestavi zapisnik o vsakem zborovanju, kar se je do sedaj vedno opuščalo. Ker imajo nadalje eno- in dvorazrednice ob četrtkih, na dan zborovanja, šolski pouk, naj se dobi enkrat za vedno od okr. šol. sveta dovoljenje, na čigar podlagi bodo označene šole isti dan pouka proste, da se tovariši slobodno vdeležijo društvenega zborovanja.

Gospod Levstik spregovori potem o zadevi nagrobnega spomenika umrlemu tovarišu R. Kokotu. Po raznih nasvetih sestavi se v ta namen poseben odsek, v kojega so bili voljeni gg. Franc Skaza, Ivan Smolnikar in Ivan Koropec. Vse delovanje v doseg tega smotra prepusti se odseku.

Društvo sta na novo pristopila gospica Albina Legat iz Št. Ilja in g. Anton Glaser, nadučitelj iz Št. Janža na Peči.

Konečno se določi zborovanje na dan 22. avgusta v Velenji.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 12. t. m. v Črešnjevem.

Goriško.

Razglas. — Podpisano društvo je sestavilo zaznamek onih gospodarjev in gospodinj, ki so se oglasili, oziroma bili oglašeni, da sprejemajo šolsko mladino na stanovanje in hrano, ter ga položilo pri gospodu Logarju, knjigovezu in trgovcu v Šolski ulici, roditeljem šolske mladine in nadaljnim stanovanjskim oglasom na razpolago. — G. Logar je bil tako prijazen, da je sprejel vpisovanje nadaljnjih oglasov od strani onih gospodarjev in gospodinj, ki žele in bodo želeli sprejeti šolsko mladino na stanovanje, podpisano društvo pa bode po svojem nadzorovalnem odseku, sestojem iz uglednih in občespovstovanih učiteljev in učiteljic v Gorici in najbližnjih občinah, na to delalo, da bode stanovanjski zaznamek vedno bolj zanesljiv. Društvo ne misli opravljati policijske službe, ampak samo iti toliko roditeljem šolske mladine kakor gospodarjem in gospodinjam mestnih stanovanj prijateljsko na pomoč ter noče biti na nobeno stran nadležno. Ono hoče samo koristiti in se skrbno ogibati vsakega koraka, ki bi utegnil na eno ali na drugo stran škodovati ali nadlegovati. Priporočalo bode dobra stanovanja gospodarjev in gospodinj v ugodnih in urejenih razmerah in po svoji moči varovalo nesreče v prvi vrsti sinove in hčere učiteljskih družin, potem pa tudi one šolskih in učiteljskih prijateljev, če društvo za to naprosijo in pooblastijo.

Podpisano društvo se spoštljivo zahvaljuje vsem onim, ki so kakorkoli pripomogli, da je došlo do 24. t. m. oglasov za 44 stanovanj, med katerimi je večina onih, ki niso došli od gospodarjev in gospodinj, ampak po drugih. — V zaznamku so na prvem mestu ona stanovanja, kjer so stanovali lansko leto gimnazijski osmošolci in za njimi pridejo druga bolj znana stanovanja za mladino srednjih in ljudskih šol.

Društvo je storilo v stanovanjski zadevi, kolikor je bilo pri začetnih ovirah mogoče in pričakuje od roditeljev šolske mladine, kakor tudi od gospodarjev in gospodinj potrebne previdnosti in brižnosti, da bode mogoče po društvu pričeto delo dobro nadaljevati. Društvo pričakuje od višjih mladinskih odgojiteljev potrebne pomoči v tej zadevi in se za-njo uljudno priporoča.*)

Deželno učiteljsko društvo za Goriško in Gradiščansko s sedežem v Ajdovščini, dne 27. avgusta 1901.

Predsednik:

Fr. Bajt.

Tajnik:

Ig. Križman.

Književnost in umetnost.

Anton Martin Slomšek kot pedagog. Spisal Josip Brinar. „Slov. učit. društvo za ptujski okraj“ je prisodilo temu spisu častno nagrado. Natisnil in založil Dragotin Hribar v Celju. 1901. Velika 8°. Str. 94. Cena 1 K.

Ime marljivega in nadarjenega pisatelja in pedagoga nam je najboljši porok, da je vsebina najpazljiveje in najboljše sestavljena, zato to res lepo knjigo najtopleje priporočamo učiteljskim in ljudskim knjižnicam, krajnim šolskim svetom, šolskim vodstvom, slovenskemu učitelstvu in inteligenci.

Čujte nas! Spisal Rudolf Vrabl. Tisk in založba J. Blaznikovih naslednikov. Cena 40 h. Vsebina: I. Miljoni. II. Vanda, poljska kraljica. III. Kamen. IV. Pred sodbo. V. Zgubljena sreča. VI. Že tretji. Drobna a lična knjižica je namenjena mladini, zato jo priporočamo za šolarske knjižnice.

*) Prav bi bilo, da bi kaj takega ukrenilo tudi „Slovensko učiteljsko društvo“ za Kranjsko. *Uredništvo.*

„Zvonček“, številka 8. ima tole vsebino: 1. Poletna pesem. Spisal Fran Žgur. 2. V Trst z mano. Spisal Ivo Trošt. 3. V pomladnih dneh. Spisala Anka Zupančič. 4. Kaj moram že umreti? (V spomin Dragotinu Ketteju.) Spisala Bogomila. (Pesem). 5. Naša čopka vali. Spisal Kazimir M. 6. Prišla je bela žena. Spisal L. Černež. 7. Pouk in zabava. 8. Črno kravo, molzo našo. Besede zložil Frančišek Levstik. Uglasbil Fr. Ks. Schneider. Priloga „Zvončku“ ima sledečo vsebino: 1. Tiger, opisal Kramarjev. 2. Ej, ti solnce . . . Spisal Fran Žgur. (Pesem). 3. Nočni pozdrav. Spisala Bogomila. (Pesem). 4. Slovanske pravljice. Priobčuje Nik. Vrhov. 10. Rožni popek. (Slovaška). 5. Pri potoku. Zložil in ilustriral Fr. Rojec. (Pesem). 6. Dva grobova. Napisal Lad. Ogorek. — Frančišek Dobnikar. — Jožef Murn-Aleksandrov. — V številki je več slik, med njimi tudi sliki rajnih gg. Dobnikarja in Murna.

„Slovenska knjižnica“ izide te dni v trojnatem snopiču ter bode veljala za mesece julij-avgust-september (102-103-104). Prinese izvirno dramo v štirih dejanjih „Sad greha“ iz peresa znanega pisatelja Engelberta Gangla.

Naznanjamo, da ta snopič dobijo le oni naročniki, kateri so plačali naročnino do snopiča 101., da ne bode nepotrebnih reklamacij. —

Salonska knjižnica III. — Ruska antologija v slovenskih prevodih. Zbrala in uredila Ivan Vesel in Ant. Aškerc. V Gorici. 1901. Tiskala in založila „Goriška Tiskarna“ A. Gabršček. Cena 3 K.

Vinogradniki! Čuvajte vinsko trto! Kratko navodilo, kako uspešno zatirati najnavadnejše trsne škodljivce. Spisal Anton Kosi, učitelj in vinogradnik v Središču. V Mariboru. 1901. Založil pisatelj. Mala 8°. Str. 66. Cena 20, po pošti 25 h. — Brošurica bo dobrodošla vinogradnikom, zato jo tem krogom toplo priporočamo.

Ravnokar je izšel nov **Katalog des k. k. Schulbücher-Verlages** in Wien. Šolskim vodstvom, ki naročajo knjige od založbe šolskih knjig, bo ta katalog dobrodošel. In njega razvidimo, da je v delu Hubad-Schreinerjevo „**Drugo berilo**“ za obče ljudske šole.

Letna šolska poročila, katera so nam uposlala slavna šolska vodstva koncem šolskega leta, smo odstopili „Šolskemu muzeju“. Zaradi tesnega prostora jih ne moremo nadrobneje ocenjevati.

Ročni zapisnik, VIII. letnik, je izšel v zalogi R. Šerberja v Postojni. Ker ga ni mnogo v zalogi, zato le hitro po njem! Več prihodnjič.

Josin-Ganglovo **Tretje Berilo** je izšlo v Kleinmayr & Fed. Bambergovi zalogi. Cena 90 h. Več prihodnjič.

Vestnik.

Osobne vesti. Začasna učiteljica gđe. Ludmila Borštner in začasni učitelj v Sosterici gosp. Josip Kosar sta postala na sedanjih svojih mestih stalno nameščena. Učitelj v Stari Loki gosp. Alojzij Erker je bil kompetenim potom premeščen v Dolenji Topli Reber.

Imenovanje članov izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole v Gorici. Imenovani so gg. ravnatelj Štefan Križnič, predsednikom, prof. Viktor Bežek, namestnikom; člani so pa gg.: prof. Anton Šantel, Ferdinand Seidl, Ant. Fras, Ant. Gvaiz, dr. Franc Kos, Pij Babuder in Aleks. Gioseffi; vadični učitelj K. Travan in okr. šolski nadzornik Finžger.

Štajerski dež. šol. svet je gosp. Hinku Druzoviču, učitelju na okoliški šoli v Ptuju, podaljšal dopust za prihodnje šolsko leto v svrhu muzikalnih študij.

Občni zbor „Narodne šole in „Vdovskega učiteljskega društva“ bo dne 19. t. m. v telovadnici II. mestne deške šole na Cojzovi cesti. Začetek ob 8. uri zjutraj.

Hrvatsko učitelstvo je praznovalo, dne 19. vel. srpana 30 letnico svojega „Ped. književnega zbora“ ter ob tej priliki otvorilo „Hrvatski šolski muzej“. O tem lepem slavlju bomo obširneje poročali v prihodnji številki.

Umrl je dne 20. m. m. v Grgarju tamošnji nadučitelj g. Vodopivec Vinko v starosti 49 let. Bil je blaga duša, ljub tovariš, izvrsten učitelj in skrben oče. Zapustil je 5 otrok, izmed kojih je eden duhoven, drugi učitelj. Pogreba se je udeležil predsednika c. kr. okr. šol. sveta namestnik gospod nadkomisar Polley, gospod c. kr. okr. šol. nadzornik Fran Finšger, nad 30 učiteljev, ter prav mnogo drugega občinstva. R. i. p!

Ferijalni tečaj za ljudske in meščanske učitelje. Dne 23. m. m. se je končal v Wolfsbergu, prijaznem mestecu v Labodski dolini na Koroškem, tritedenski visokošolski ferijalni tečaj za ljudske in meščanske učitelje. Tega tečaja se je udeležilo 225 učiteljev in učiteljic iz skoro vseh dežel širne Avstrije. Največ zastopnikov je imela Severna Češka (74), Nižja Avstrijska (28) in Šlezija (19). Učiteljem iz Češke in Šlezije sta dovolila deželna zastopa podpore po 100 K. Kranjsko so zastopali g. Ivan Krulec Ljubljana, gdč. Albina Golob Semič, gdč. Marija Kayčič Idrija, gdč. Vita Zupančič Metlika. Iz Spodnjega Štajerskega sta se udeležila g. Anton Kosi Središče, in gdč. Olga Šittig Teharje. Iz Istre g. Teodor Čampa Pulj.

Premembe na Goriškem. Definitivno so bili nameščeni: gg. Vilhar Franc — Kronberk; Vodopivec Anton — Voglarje; Urbančič Josip — Ozeljan; Mermolja Franc — Podlaka; Vergna Ida — Št. Andrež; Pfeifer Marija — Opatjeselo; Komac Ljudmila — Černiče; Jug Marija — Osek. — Provizorično nameščeni: gg. Kolunjati Albin — Rupa; Vuga Ivan — Žablje; Cicero Franc — Gabrije pri Ajdovščini; Benko Ivan — Lokovec; Mužič Anton — Tribuša; Kumar Rudolf — Grgar; Gregorič Vinko — Miren; Bitežnik Josip — Bate; Prinčič Olga — Cerovo; Klančič Emilija — Podgora; Bajc Marija — Renče, Kumar Pavla — Kojško; Komac Marija — Rihemberk; Strel Hedvika — Grgar. — Čebular Marija, učiteljica v Podgori in Premrou Ljudmila, učiteljica v Št. Andrežu, sta se odpovedali službi. — V drugo plačilno vrsto sta bila premaknjena gg. Cencič Davorin, nadučitelj v Kojškem in Križman Ignacij, nadučitelj v Dornbergu.

Trgovsko učilišče v Ljubljani. Tukajšnje trgovsko učilišče gosp. Artura Mahra, ki je končalo letos 66. tečaj, imelo je koncem letošnjega šolskega leta 225 učencev in sicer gremijalna trgovska šola v treh oddelkih 112, privatna trgovska šola pa v dveh oddelkih 113 učencev. Po narodnosti bilo je 119 Slovencev, 37 Hrvatov in Srbov, 35 Lahov, 31 Nemcev ter po 1 Čeh, Francoz in Grk. Učiteljski zbor ima 16 članov. Oprostilnih izpitov udeležilo se je 17 učencev gremijalne šole, ki so vsi prebili izpit z dobrim uspehom. Prihodnje šolsko leto prične se 1. oktobra. Sprejemajo se učenci, ki so z dobrim uspehom dovršili tretji razred kake srednje šole ali pa meščansko šolo. Internim gojencem zglasiti se je do konca avgusta, eksternim pa od 16—20 septembra.

Tretje moško učiteljsiše na Štajerskem. O letošnjem proračunu je štajerski deželni zbor sprejel predlog, naj deželni odbor do prihodnjega zasedanja vse potrebno ukrene za ustanovitev moškega učiteljsiše na — Gor. Štajerskem. „Domovina“ pripominja k temu: Slovenci nimamo prav nič proti temu, zadovoljimo se z učiteljsišem v Mariboru, toda isto mora postati — slovenski zavod. S tem učiteljsišem se hoče priti v okom pomanjkanju učiteljev. Čudno, da mero-dajni krogi nečejo spoznati, da so prenizke plače edini vzrok pomanjkanja učiteljev. S samimi učiteljsiši — pa če tudi v vsakem selu vlada eno ustanovi — se pomanjkanju moških učnih oseb ne bo prišlo v okom!

Razpisane učiteljske službe. Na trirazredni šoli v drugem plač. razredu v Globokem pri Pišecah je popolniti mesto učitelja stalno ali začasno do 15. septembra t. l. Na petrazrednici v Hajdini pri Ptujju je izpraznjeno mesto učitelja oziroma učiteljice. Prošnje do 7. septembra t. l.

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.

Štrajk učiteljev. Strokovni organ učiteljev v Trentinu žuga s štrajkom učiteljev, ako se financijelno stanje učiteljev skoro ne uredi.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Št. 1339.

Kranjsko.

Na štirirazredni ljudski šoli v Senožečah je popolniti nadučiteljsko mesto s postavnimi dohodki. Prošnje je predpisanim potom semkaj vlagati do dne 16. septembra 1901.

C. kr. okr. šolski svet v Postojini dne 19. avgusta 1901.

Št. 879.

Na jednorazrednici v Ledinah je učno mesto stalno, oziroma začasno popolniti. Prošnje je vlagati semkaj do 8. septembra 1901.

C. kr. okr. šolski svet v Logatcu dne 18. avgusta 1901.

Z. 706.

An der vierclassigen Volksschule in Veldes ist eine Lehrstelle mit den gesetzmässigen Bezügen definitiv eventuell provisorisch zu besetzen, wobei in erster Linie auf männliche Bewerber reflektirt wird.

Die gehörig documentirten Gesuche sind in vorgeschriebenem Wege bis zum 5. September d. J. hieramts vorzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Radmannsdorf am 17. August 1901.

Št. 462.

Štajersko.

Na trirazredni ljudski šoli v Globokem je stalno eventualno provizorično popolniti učiteljsko mesto z dohodki II. plačilnega reda.

Prošnje za to službo, s katero so združeni prejemki, kakor jih določa zakon z dne 19. kimovca 1899 l., je vlagati po službenem potu pri krajnem šolskem svetu v Globokem do 15. kimovca 1901.

Okrajni šolski svet Brežice dne 12. velikega srpana 1901.

Št. 1408.

Na štirirazredni ljudski šoli pri Sv. Janži na Dravskem polju se stalno ozir. začasno namesti učiteljska služba z dohodki po III. krajevnem razredu in s prosto izbo.

Obeh deželnih jezikov zmožni prosilci za to mesto naj pošljejo svoje prošnje, opremljene z dokazom avstrijskega državljanstva, s spričevalom zrelostnega izpita in učne usposobljenosti do 21. septembra 1901 krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Janžu na Dravskem polju, p. Ptuj.

Predsednik okrajnega šolskega sveta v Ptujju:

Oschgan.

Zaloga šolskih in pisarniških potrebščin:

Ilepisnic, spisovnic, risank, peres, ročnikov, svinčnikov itd. kar pripada taki trgovini.

Papir v pisankah in risankah je prav dober in mnogo boljši nego je bil sploh do zdaj v navadi; vendar stane n. pr. 100 pisank le 1 K 40 h; pri naročilu nad tisoč pisank odbije se še 5% cene.

Lineatura pisank je zelo praktična; za vsako šolsko leto druga, katero je odobril c. kr. deželni šolski svet in je podpisani dobil za njo v zadnji deželni šolski razstavi pohvalno pismo.

Cene so sploh tako nizke, da je mogoče oddajati le proti takojšnjemu plačilu ali s povzetjem.

— Poštena postrežba se jamči. —

Uzorci se pošljejo na zahtevanje brezplačno.

Pri naročilu risank treba naznaniti oddaljenost pik.

Za naročila in priporočila trgovcem takih reči, priporoča se velece-njenemu učiteljstvu sploh, posebno pa svojim prijateljem in znancem

odličnim spoštovanjem vdani

G. Likar, bivši učitelj.

Gorica, dne 4. avgusta 1901.